

IMUNITY

- obecně působí jako překážka trestního postihu, vynětí z procesních předpisů (nestíhatelnost), případně vynětí z hmotně právních předpisů (beztrestnost)
- *par in parem non habet iudicium*
- zohlednění výkonu státních funkcí
- nutno odlišit od imunit, které požívá stát a státní majetek v civilním řízení (Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách státu a jejich majetku) – v současné době aktuální otázka, zda stát požívá před cizími soudy imunitu rovněž v civilním řízení, v rámci kterého se dovolávají náhrady škody oběti porušení lidských práv (ESLP: *Al-Adsani proti Velké Británii*, MSD: *Německo proti Itálii* (spjato s případem *Ferrini*))
- mezinárodní právo rozlišuje v trestním řízení mezi imunitami funkčními a personálními

FUNKČNÍ IMUNITY (*ratione materiae*)

HMOTNĚ PRÁVNÍ POVAHA
VŠECHNY <i>de iure/de facto</i> STÁTNÍ ORGÁNY
NEOMEZENÉ TRVÁNÍ
OFICIÁLNÍ AKTY
VÝJIMKA V PODOBĚ ZLOČINŮ PODLE MP

Podstata: jednání, které má oficiální povahu, je vykonáváno jménem státu a má být přičítáno pouze státu, nikoliv jednotlivci (srovnej případ *Blaškič*, rozhodnutí z 29. října 1997, §§ 38 a 41),¹ zločiny podle mezinárodního práva (válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, genocida, agrese, mučení) představují výjimku z funkčních imunit

Čl. 227 Versailleské smlouvy (1919)

„Mocnosti spojené a sdružené vznášejí veřejnou žalobu na Viléma II. Hohenzollerského, bývalého císaře německého, pro nejhrubší porušení zásad mezinárodní mravnosti a posvátné autority smluv.“

¹ *Prosecutor v. Blaškič*, IT-95-14, Appeal Chamber, Judgment of 29th October 1997, para. 41. Soud uvedl: „The corollary of this exclusive power is that each State is entitled to claim that acts or transactions performed by one of its organs in its official capacity be attributed to the State, so that the individual organ may not be held accountable for those acts or transactions. The general rule under discussion is well established in international law and is based on the sovereign equality of States (*par in parem non habet imperium*). The few exceptions relate to one particular consequence of the rule. These exceptions arise from the norms of international criminal law prohibiting war crimes, crimes against humanity and genocide. Under these norms, those responsible for such crimes cannot invoke immunity from national or international jurisdiction even if they perpetrated such crimes while acting in their official capacity.“ Srovnej dále případ *McLeod* (USA).

Čl. 7 Statutu Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku (1945)²

„Úřední postavení obžalovaných, ať jako hlav státu nebo odpovědných úředníků ve veřejných úřadech, nebude pokládáno za skutečnost zprošťující je odpovědnosti ani za skutečnost zmírňující trest.“

Čl. IV Úmluvy o předcházení a trestání zločinu genocidia (1948)

„Osoby, páchající genocidium nebo kterýkoli z ostatních činů vypočtených v článku III, podléhají trestu bez ohledu na to, jde-li o ústavně odpovědné vládní činitele, veřejné úředníky nebo osoby soukromé.“

Čl. III Úmluvy o předcházení a trestání zločinu apartheidu (1973)

„Mezinárodní trestní odpovědnost se vztahuje, bez ohledu na motivaci, na jednotlivce, členy organizací nebo institucí a představitele státu bez zřetele na to, zda sídlí na území státu, ve kterém došlo ke spáchání činů nebo v některém jiném státě ve všech případech, kdy:

- a) se dopustí, přímo podnítl, zúčastní nebo se spojí s jinými ke spáchání činů uvedených v článku II této úmluvy;
- b) budou přímo navádět, povzbuzovat nebo napomáhat spáchání zločinu apartheidu.“

Čl. 7 odst. 2 Statutu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (1993)

„Oficiální funkce nezbavuje jakéhokoli obviněného, ať už hlavu státu, vlády či odpovědného vládního činitele, trestní odpovědnosti a rovněž není důvodem pro snížení trestu.“

Identické znění Čl. 6 odst. 2 Statutu Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu (1994)

Čl. 27 odst. 1 Statutu Mezinárodního trestního soudu (1998)

Zákaz zohledňování veřejné funkce

1. Tento Statut platí stejně pro všechny, bez rozdílů založených na výkonu veřejné funkce. Zejména osoby zastávající funkce hlavy státu nebo vlády, člena vlády nebo parlamentu, voleného zástupce nebo státního činitele nejsou v žádném případě vyňaty z trestní odpovědnosti podle tohoto Statutu a jejich funkce sama o sobě není důvodem snížení trestu.

Potvrzeno rovněž národní rozhodovací praxí:

Pinochet (č. III) (1999)

² Z rozsudku Norimberského tribunálu: „He who violates the laws of war cannot obtain immunity while acting in pursuance of the authority of the State if the State in authorising action moves outside its competence under international law.“

Diskuze nad rozhodnutím Mezinárodního soudního dvora v kauze *Demokratická republika Kongo proti Belgii* (2002), srovnej §61:

„ministr zahraničních věcí...může být trestán soudy jiných zemí...pro jednání, jehož se dopustil před nástupem nebo po nástupu do funkce, stejně jako pro jednání, jehož se dopustil po dobu výkonu funkce v *soukromé dispoziční sféře*.“

Jsou zločiny podle mezinárodního práva páčány v rámci výkonu funkce (*in official capacity*), nebo v soukromé dispoziční sféře (*in private capacity*)? Jaké z toho plynou důsledky? Srovnej výše uvedené rozsudky *Pinochet* a *Demokratická republika Kongo proti Belgii*. Je kategorie zločinů podle mezinárodního práva skutečně výjimkou z funkčních imunit? U poslední otázky by bylo nutné vycházet z předpokladu, že k páčání zločinů podle mezinárodního práva dochází při výkonu úředních funkcí.

OSOBNÍ IMUNITY (*ratione personae*)

PROCESNĚ PRÁVNÍ POVAHA
URČITÉ KATEGORIE ST. ORGÁNŮ
TRVÁNÍ = VÝKON FUNKCE
OFICIÁLNÍ I SOUKROMÉ AKTY
APLIKACE I VE VZTAHU K ZLOČINŮM PODLE MP

- osobní a funkční imunity mohou splývat
- rozdílné uplatnění osobních imunit na národní a mezinárodní úrovni

Národní aplikace

Španělsko: případ *Castro* (*Audiencia Nacional*, příkaz z 4. března 1999), důvodem pro přiznání imunit nebyl požadavek zajištění funkcí cizího státu (tzv. funkční nezbytnost), ale respektování svrchovanosti kubánského lidu reprezentovaného hlavou státu (starší tzv. reprezentativní teorie)

Francie: případ *Kadáfí* (Cour de cassation, rozhodnutí z 13. března 2001) – pozice M. Kadáfího v ústavním systému Libye (titul Vůdce Velké revoluce Socialistické lidové republiky Jamahiriya 1. září) – lze hovořit o hlavě státu?

Belgie: případ *Sharon a ostatní* (Cour de cassation, rozhodnutí z 12. února 2003) – případ vesnic Sabra a Chatila (Libanon, 1982)

MSD: potvrzení pravidla o národní aplikaci osobních imunit, případ *Demokratická republika Kongo proti Belgii*

Nejnoveji lze rozeznat rovněž trend směřující k rozšiřování kategorií osob, jimž je přiznávána osobní imunita, jedná se o případy **Rumsfeld** (rozhodnutí německé prokuratury z roku 2005), **Mofaz** (rozhodnutí britského soudu z roku 2004) a **Bo Xilai** (rozhodnutí britského soudu z roku 2005) – v uvedených případech se jednalo o ministry obrany a ministra obchodu

Mezinárodní aplikace

ICTY: případ **Milošević** (prezident Svazové republiky Jugoslávie od roku 1997 do roku 2000), v roce 1999 vznesl prokurátor ICTY původní „kosovskou“ obžalobu

SCSL: případ **Taylor** (od 2. srpna 1997 do 11. srpna 2003 prezidentem Libérie, obžalován prokurátorem Zvláštního soudu pro Sierra Leone v březnu 2003) – srovnej rozhodnutí Odvolacího senátu z 31. května 2004

Pravidlo potvrzeno v čl. 27 odst. 2 Statutu Mezinárodního trestního soudu:

Zákaz zohledňování veřejné funkce

2. Imunity a zvláštní procesní pravidla případně stanovená vnitrostátním nebo mezinárodním právem pro veřejnou funkci osoby nebudou Soudu na překážku při výkonu jurisdikce nad takovou osobou.

Uvedené ustanovení však neřeší imunity uplatňované vůči státním představitelům třetích států (srovnej čl. 98 odst. 1 Statutu)

Spolupráce ohledně vzdání se imunity a souhlasu s předáním

1. Soud nemůže pokračovat v projednávání žádosti o předání nebo pomoc, kvůli níž by dožádaný stát musel jednat v rozporu se svými mezinárodněprávními závazky ve vztahu ke státní nebo diplomatické imunitě osoby či majetku třetího státu, s výjimkou případů, kdy Soud pro účely vzdání se imunity může nejprve zajistit spolupráci tohoto třetího státu.